

A VADGAZDÁLKODÁSI TERVEZÉS RENDSZERE

Tudomány a vadért és vadgazdálkodásért.

A TERVSZERŰ VADGAZDÁLKODÁS IGÉNYE

Az ökológiai ismeretek fejlődése a megújítható természeti erőforrásokkal való gazdálkodás szemléletét is átalakította. Így a vadállományokkal való gazdálkodásban is egyre nagyobb az igény az ökológiai szemlélet és ismeretek alkalmazására. Ma a fejlett országokban a vadállományt olyan megújítható természeti erőforrásként kezelik, amelynek **megőrzése és fenntartható, bölcs hasznosítása alapvető cél.**

Az ökológiai szemléletű vadgazdálkodás megalapozásában kiemelkedő jelentőségű a vadállomány nagysága és minősége, illetve a környezet (az egyes természeti tájak) közötti szoros összefüggés felismerése és a vadgazdálkodási gyakorlatban való érvényesítése.

A vad a természeti környezet része. A vadpopulációk elterjedése és sűrűsége a környezet feltételeit tükrözi és a környezet bioindikátoraként szolgálhat. A kialakuló képet a vadgazdálkodás illetve a vadászat jellege, intenzitása módosíthatja, de a vadállományok dinamikájának alapvonásait a környezet határozza meg. Ezt az összefüggést elfogadva, egy modern vadgazdálkodási tervezési rendszernek a vad élőhelyét alkotó környezet és a vadállományok sajátásaiból kell kiindulnia.

A vadászat akkor tekinthető elfogadható tevékenységnek, ha a természeti környezet védelmével és megőrzésével kapcsolatos elvárásoknak is megfelel és fenntartható módon folyik. A vadgazdálkodásnak része a vad élőhelyével való gazdálkodás, az élőhelybe a vad érdekében történő beavatkozás, valamint a vadgazdálkodás tervszerűségének növelése. A vadgazdálkodás ezért az élőhelyek fenntartásán és javításán keresztül más fajok számára is hasznos és a természeti környezet megőrzésének is hatékony eszköze lehet.

A **felelős vadászat** a vadállomány ésszerű és tartamos hasznosítását jelenti — de a vad nem csupán a belőle származó közvetlen és közvetett bevételek vagy az általa okozott károk révén jelent a társadalom számára értéket. A vad értékeinek meghatározásában a vad biológiai értékét (biodiverzitás), az ökoszisztémákban betöltött szerepét, a rekreáció különböző formáihoz való hozzájárulását is figyelembe kell venni.

A vadgazdálkodási kutatók ezt a kapcsolatot már régen felismerték. A magyar vadászati szakirodalomban a vadgazdálkodási tervezés és a vadgazdálkodási tájakban való gondolkodás több, mint félévszázados múltra tekintenek vissza.

Vadgazdálkodási üzemtervek készítését először a 30/1970. MÉM miniszteri utasítás írta elő. Ez alapján az ország vadászterületeinek mintegy harmadára az erdőrendezőségek készítették üzemterveket, a többi területre a vadásztra jogosultak készítették vadászati terveket. Az egységes szerkezetű hosszúlejáratú tervek készítését a mezőgazdasági és élelmezési miniszter 30/1980. rendelete vezette be kötelezően. Az országosan egységes üzemtervezési rendszer 1981-ben került bevezetésre és célja a következő volt: “Az üzemterv célja, hogy érvényességi ideje alatt, tehát 10 éven keresztül úgy szabályozza a vadgazdálkodást, hogy más ágazatok jelentékeny károsítása nélkül, a gazdasági élet és a természetvédelem szempontjainak, a sport és a szórakozás igényeinek megfelelő egészséges vadállományt lehessen a tervezett feltételek biztosítása mellett fenntartani, egyben biztosítsa az üzemterv érvényességét követő időszak vadgazdálkodásának alapjait is.”

Az üzemtervek hatálya 1990-ben járt le és ekkortól csupán az éves vadgazdálkodási tervek biztosították a vadgazdálkodás-vadászat tervszerű szabályozását és a vadállományok védelmét. Az Országgyűlés 1996. június 18-án fogadta el a **vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló LV/1996. évi törvényt**. A törvény a korábbi rendszer tapasztalatait, valamint a régebbi és új tudományos eredményeket is figyelembe véve a vadgazdálkodási tervezés új rendszerének bevezetését rendelte el.

A VADGAZDÁLKODÁSI TERVEZÉS RENDSZERE

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló LV/1996. törvény alapján a vadállomány és élőhelye védelmének, fennmaradásuk hosszú távon való biztosítása, a gazdálkodói érdek, továbbá a vadászterületen folytatott gazdálkodási

tevékenységek közötti összhang megteremtése, védett természeti területen a természetvédelmi célok megvalósítása, továbbá a vadászati jog szakszerű gyakorlása, hasznosítása érdekében tervszerű vadgazdálkodási tevékenységet kell folytatni (41. §).

A vadgazdálkodási tevékenység tervszerűségét:

- a) körzeti vadgazdálkodási terv,
- b) hosszú távú vadgazdálkodási terv, és
- c) éves vadgazdálkodási terv készítésével

kell biztosítani (42. §). A vadgazdálkodási tevékenységek tervszerűségét hivatott biztosítani az **Országos Vadgazdálkodási Adattár** fenntartása, valamint az abban foglalt adatok kötelező felhasználásának elrendelése is.

A tervezés három szintje a **nagyobb ökológiai egységekben való gondolkodást**, a tevékenységi keretek ehhez igazodó meghatározását és a fenntartható vadgazdálkodást hivatott biztosítani.

A **vadgazdálkodási körzetek** kijelölése és körzeti vadgazdálkodási tervek elkészítése állami feladat. A körzeti vadgazdálkodási terv a vadvédelem és vadgazdálkodás hosszú távú kereteit határozza meg, azokat a tágabb célokat és általános irányelveket, amelyekhez alkalmazkodva kell az egyes vadgazdálkodási egységek tervezési időszakra (általában 10 év) vonatkozó vadgazdálkodási üzemtervét, illetve az egyes évek vadgazdálkodási terveit kell elkészíteni.

Az előbbieknél megfelelően a **körzeti vadgazdálkodási terv** tartalmazza: a vad élőhelyének általános jellemzését, az egyes vadfajok állományának leírását, az egyes vadfajok állomány-szabályozásának irányelveit, a trófeabírálat irányelveit, a védett természeti területeken a vadgazdálkodást és vadászatot érintő természet- és tájvédelmi előírásokat (43. §).

A vadászati jogot az adott vadászterületre vonatkozóan a körzeti vadgazdálkodási terv alapján elkészített tíz évre szóló (indokolt esetben ± 3 évvel hosszabb vagy rövidebb időtartamra megadott) **vadgazdálkodási üzemterv** alapján lehet gyakorolni (44. §). A vadgazdálkodási üzemterv elkészítése során figyelemmel kell lenni a vadászterületen élő vadfajok genetikai értékének megőrzésére, továbbá a vadállomány túlszaporodásából eredő károk megelőzésére. A vadgazdálkodási üzemterv tartalmazza (45. §):

- a) a vadászterület azonosító adatait,
- b) az élőhely általános jellemzését,
- c) a vadászterületen található vadállomány jellemzőit,
- d) a vadállomány szabályozásának helyi irányelveit,
- e) a vad takarmányozására, a vadföldgazdálkodásra vonatkozó előírásokat,
- f) a vad és élőhelyének védelmével, továbbá a természet- és tájvédelemmel kapcsolatos kötelezettségeket.

A vadgazdálkodási üzemtervet — a társ szakhatóságok hozzájárulásával — a vadászati hatóság hagyja jóvá.

A vadgazdálkodási tervezés harmadik szintje az **éves vadgazdálkodási terv**, amelyet a vadászatra jogosult a tárgyév február hónapjának tizenötödik napjáig

köteles elkészíteni (47. §). Az éves vadgazdálkodási tervet a vadászati hatósághoz kell jóváhagyás végett benyújtani. Az éves vadgazdálkodási terv tartalmazza:

- a) vadfajonként a fenntartandó legkisebb és a fenntartható legnagyobb létszámot,
- b) vadfajonként az elejthető, elfogható vadlétszámot,
- c) a vadászterületen vadászat céljából szabadon engedhető mesterségesen tenyésztett vad fajtát és számát,
- d) a vad vagy a vadhús értékesítési, illetve vadászrészként történő juttatási tervét,
- e) a vad takarmányozásával kapcsolatos feladatokat,
- f) a vadkár-elhárítási feladatokat.

A vadászatra jogosult felel a vadgazdálkodási tervben foglaltak végrehajtásáért és éves vadgazdálkodási tervét az abban meghatározott előírásokkal és a vadállományban illetve annak élőhelyében bekövetkezett változásokkal összhangban köteles elkészíteni.

A VADGAZDÁLKODÁSI ÜZEMTERV SZERKEZETE

A vadgazdálkodási üzemterv szerkezete úgy került kialakításra, hogy ez a vadgazdálkodás kereteit 10 évre meghatározó tervezési dokumentum egyidejűleg több célnak is megfeleljen:

- ◆ Tartalmazza azokat az adatokat és információkat, amelyek az adott vadgazdálkodási egység kijelölésére, azonosítására, a vadállomány élőhelyére és a vadállomány jellemzőire nézve jelentősek.
- ◆ Tartalmazza a vadgazdálkodási egység hosszú távú (10 éves) vadgazdálkodási tervét és a későbbiekben készülő éves vadgazdálkodási terveket, valamint az ezek alapjául szolgáló vadállománybecslési adatokat és a vadgazdálkodási jelentéseket.
- ◆ Tegye lehetővé mindazoknak a vadgazdálkodási és vadászati iratoknak, adatoknak, módszertani segédleteknek stb. az üzemtervvel együtt való tárolását és nyilvántartását, amelyek a tervszerű vadgazdálkodás megvalósulását hivatottak biztosítani, illetve a vadgazdálkodási tevékenységek ellenőrzését lehetővé teszik.

A most bevezetésre kerülő vadgazdálkodási üzemtervek tehát kettős feladatot látnak el: **tervezési és nyilvántartási rendeltetésük** is van. A vadgazdálkodási üzemterv a tervezési időszak során évente bővül és a vadgazdálkodási tevékenység minden lényeges elemének egységes szerkezetben való nyilvántartását és ellenőrzését is biztosítja.

ORSZÁGOS VADGAZDÁLKODÁSI ADATTÁR

Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar
Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék, 2103 Gödöllő, Páter Károly utca 1.
telefon: 28-522086, fax: 28-420189
email: css@alces.vvt.gau.hu, internet: www.vvt.gau.hu

Összeállította: Prof. Dr. Csányi Sándor
1999, 2001